

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie
o wydanie pisemnej interpretacji przepisów,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 31
stycznia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Lublinie
z dnia 4 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 994/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł z ustawowymi odsetkami za
czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odwołującej się
orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 7 lutego 2023 r., sygn. akt III AUa 994/21 Sąd Apelacyjny w
Lublinie, oddalił apelację odwołującej się G. Sp. z o.o. w L. od wyroku Sądu
Okręgowego w Lublinie z 26 sierpnia 2021 r., sygn. akt VIII U 111/20, którym Sąd
pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w Lublinie z 27 listopada 2019 r.

Decyzją z 27 listopada 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie stanowisko przedstawione przez G. sp. z o.o. w L. we wniosku z 13 listopada 2019 roku uznał za:

1. nieprawidłowe w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorców spoza Unii Europejskiej osoby z Ukrainy, z którymi wnioskodawca zawarł umowy zlecenia, zatrudnione na podstawie zezwolenia na pracę sezonową lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi na okres pracy wynoszącej łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;

2. nieprawidłowe w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorców spoza Unii Europejskiej osoby z Republiki Gruzji, z którymi wnioskodawca zawarł umowy zlecenia, zatrudnione na podstawie zezwolenia na pracę sezonową lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi na okres pracy wynoszącej łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;

3. nieprawidłowe w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorców spoza Unii Europejskiej osoby z Ukrainy, z którymi wnioskodawca zamierza zawrzeć umowy zlecenia, zatrudnione na podstawie zezwolenia na pracę sezonową lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi na okres pracy wynoszącej łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;

4. nieprawidłowe w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorców spoza Unii Europejskiej osoby z Republiki Gruzji, z którymi wnioskodawca zamierza zawrzeć umowy zlecenia, zatrudnione na podstawie zezwolenia na pracę sezonową lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi na okres pracy wynoszącej łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;

5. nieprawidłowe w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorców spoza Unii Europejskiej osoby z Ukrainy, z którymi wnioskodawca zamierza zawrzeć umowy zlecenia, które uzyskały zezwolenie typu A na pobyt czasowy i pracę cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

6. nieprawidłowe w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorców spoza Unii Europejskiej osoby z Republiki Gruzji, z którymi wnioskodawca zamierza zawrzeć umowy zlecenia, które uzyskały zezwolenie typu A na pobyt czasowy i pracę cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

7. nieprawidłowe w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorców spoza Unii Europejskiej osoby z Ukrainy, z którymi wnioskodawca zamierza zawrzeć umowy zlecenia, które uzyskały zezwolenie na pracę i pobyt czasowy do trzech lat;

8. nieprawidłowe w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorców spoza Unii Europejskiej osoby z Republiki Gruzji, z którymi wnioskodawca zamierza zawrzeć umowy zlecenia, które uzyskały zezwolenie na pracę i pobyt czasowy do trzech lat.

W dniu 19 grudnia 2019 roku odwołanie od powyższej decyzji złożyła G. sp. z o.o. w L.. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z 26 sierpnia 2021 r., sygn. akt VIII U 111/20 Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie oraz zasądził od G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie kwotę 180,00 zł tytułem kosztów procesu.

Apelację od tego wyroku wniosła odwołująca się, zarzucając mu naruszenie art. 5 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.).

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako nieuzasadnioną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że Sąd Okręgowy rozpoznał istotę sporu, wydał odpowiednie rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów prawa. Sąd pierwszej instancji dokonał właściwej wykładni art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i zasadnie przyjął, iż w odniesieniu do wnioskodawcy nie została spełniona dyspozycja powyższego przepisu w okolicznościach faktycznych wskazanych we wniosku. Twierdzenie apelującego o rażącym naruszeniu przepisu art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych okazało się chybione.

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił i przyjął za własne, zarówno poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

W ocenie Sądu drugiej instancji, istota sprawy sprowadzała się do wyjaśnienia sytuacji prawnej związanej z podleganiem ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartych i wykonywanych umów zlecenia zatrudnianych cudzoziemców na podstawie zezwolenia na pracę sezonową lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy na okres wynoszący łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, których pobyt w Polsce w zależności od legalizacji pobytu związany jest z posiadaną wizą lub na podstawie tzw. „ruchu bezwizowego” albo innych podstaw legalnego pobytu w oparciu o przepisy prawa, nie prowadzące do (nie stanowiące) stałego pobytu na terenie RP w rozumieniu ustawy o cudzoziemcach.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że wydana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie decyzja z 27 listopada 2019 r. była prawidłowa. Uznać należało, w przedstawionych okolicznościach faktycznych, za niewłaściwe stanowisko odwołującej się w przedmiocie braku obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym cudzoziemców spoza Unii Europejskiej, obywateli Ukrainy i Republiki Gruzji, zatrudnionych przez wnioskodawcę w oparciu o umowę zlecenia na podstawie zezwolenia na pracę sezonową lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi na okres wynoszący łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, nieuprawnione było stanowisko apelującego, że Sąd Okręgowy nie podjął trudu samodzielnego rozstrzygnięcia sprawy. Okoliczność, że Sąd pierwszej instancji utożsamiał się z motywami jakimi kierował się Sąd Najwyższy w sprawie I UK 194/18 i innych orzeczeniach w podobny sposób wykładających sporny przepis oraz że znalazło to uzewnętrznienie w uzasadnieniu orzeczenia nie oznacza, że zaskarżany wyrok jest wadliwy. Krytyczny stosunek apelującego do powyższego wyroku Sądu Najwyższego, czy jakiegokolwiek innego nie może stanowić decydującego argumentu przemawiającego za uznaniem skarżonego wyroku za błędny. Powołanie się przez Sąd Okręgowy na jurydyczne wywody Sądu Najwyższego oznacza jedynie, że Sąd rozpoznający sprawę zgadza

się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego i podziela zaprezentowaną wykładnię, przytaczając ją jako argument w konkretnej sprawie.

Sąd Apelacyjny, podobnie jak i Sąd Okręgowy uznał za słuszne wywody dotyczące wykładni art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zawarte w wyroku SN w sprawie I UK 194/18 i formułowane tam tezy. Sąd Apelacyjny zauważył, że wbrew przeświadczeniu apelującego i treści dołączonych do apelacji wyroków Sądów Apelacyjnych w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a także w nowym orzecznictwie Sądów Apelacyjnych kształtuje się linia orzecznicza przyjmująca jednolitą wykładnię przepisów mających zastosowanie w sprawie, zgodną z wykładnią przepisu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy w sprawie I UK 194/18.

Sąd Apelacyjny nie znalazł uzasadnionych podstaw do kwestionowania konsekwentnego stanowiska Sądu Najwyższego, że termin „nie podlegają ubezpieczeniom społecznym obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego”, zawarty w treści art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, należy dekodować w powiązaniu z systemem ubezpieczenia społecznego, a nie przez odwoływanie się do przepisów o charakterze meldunkowym, ilościowym (ile razy dana osoba wjeżdża do kraju i jak długo tu pozostaje).

Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że norma art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie uzależnia braku podlegania ubezpieczeniom społecznym cudzoziemców od pobytu stałego na terenie RP. Ale zawiera przesłankę wartościującą pobyt: „nie ma charakteru” stałego. Pobyt stały a pobyt o charakterze pobytu stałego to dwa różne pojęcia, zakresowo się nie pokrywające. Kluczowe jest zatem do czego należy odnieść ocenę charakteru pobytu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, skoro kwestia dotyczy podlegania ubezpieczeniom społecznym kryterium pobytu należy oceniać w odniesieniu do realizacji tytułu ubezpieczeniowego. Charakter pobytu czy ma on czy nie ma charakteru pobytu stałego należy odnosić do okresu, w którym wykonywana jest umowa stanowiąca tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Z całą pewnością pobyt cudzoziemca na terenie Rzeczypospolitej Polskiej związany z wykonywaniem pracy w oparciu o umowę zlecenia powiązany z

uzyskaniem zezwolenia na wykonywanie pracy, w tym sezonowej czy powierzonej związanej z wpisem tego rodzaju pracy do ewidencji oświadczeń nie jest pobytem przypadkowym, incydentalnym, okazjonalnym, nawet jeżeli wiąże się z pobytem czasowym. Jest pobytem o charakterze pobytu stałego, bo uprawnia do legalnego pobytu na terenie RP, zamieszkania w określonym miejscu, pod oznaczonym adresem na okres wykonywania pracy, a więc z zamiarem stałego przebywania w okresie jej świadczenia. W czasie realizacji umowy zlecenia cudzoziemiec przebywa przez określony, stały okres fizycznie w danym miejscu i tu koncentruje swoje sprawy życiowe. W związku z wykonywaną pracą w zakreślonym przedziale czasowym cudzoziemiec ma zorganizowane miejsce gdzie wypełnia podstawowe funkcje życiowe, gdzie spożywa posiłki, przetrzymuje swoje rzeczy osobiste, utrzymuje kontakty zewnętrzne, spędza wolny czas, nocuje. Wszystko to świadczy o pobycie o charakterze stałym na czas realizacji funkcji z jakim ten pobyt wiąże się z przebywaniem w Polsce, to jest z wykonywaną, umówioną pracą. Dlatego niesłuszne jest wyłączenie podlegania ubezpieczeniom społecznym cudzoziemca z pobytem stricte stałym czy posiadaniem karty stałego pobytu. Uprawnienie do czasowego przebywania na terenie kraju nie niweczy uznania, że pobyt ten w związku z wykonywaną pracą stanowiącą tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym ma charakter pobytu stałego.

Sąd odwoławczy podkreślił, że nie negując prawidłowości przyjmowanych przez sądy w różnych stanach faktycznych, kryteriów ustalania miejsca stałego pobytu w zacytowanych w apelacji przykładach orzeczeń, nie można tracić z pola widzenia funkcji jaką pełni instytucja podlegania ubezpieczeniom społecznym. Wyłączenie z ubezpieczenia społecznego, a taki skutek miałoby przyjęcie, że zleceniobiorcy zatrudnieni przez określony czas nie podlegają tym ubezpieczeniom, w istocie prowadzi do wykluczenia z ochrony ubezpieczeniowej. Zauważyć należy, że chodzi o osoby, które nie są zatrudniane incydentalnie, przypadkowo, na bardzo krótkie okresy. Problem dotyczy cudzoziemców przebywających w Polsce, o określonym statusie prawnym, z którego wynika prawo do podjęcia zatrudnienia na obszarze RP, a więc realizacji działalności istotnej z punktu widzenia zwykłego funkcjonowania prowadzące do zapewnienia sobie źródła codziennego utrzymania, bez względu na długość przebywania. Brak podlegania ubezpieczeniom

społecznym z tytułu świadczonej pracy w okresie czasowego pobytu w rozumieniu ustawy o cudzoziemcach nie spełnia testu proporcjonalności, zwłaszcza w przypadku zaistnienia ryzyka ubezpieczeniowego. Nie do pogodzenia byłby fakt, że z jednej strony państwo polskie pozwala cudzoziemcowi na czasowy pobyt w kraju, wyraża zgodę na jego legalne zatrudnienie a z drugiej strony pozbawia go powszechnej ochrony ubezpieczeniowej wiążącej się z realizacją ważnego tytułu do ubezpieczenia. W istocie prowadziłoby to do dyskryminacji cudzoziemskich zleceniobiorców. Jest to niedopuszczalne z punktu widzenia celu jakiemu służy zabezpieczenie społeczne. Pojęcie pobytu o charakterze stałym z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie zależy bezpośrednio od przepisów ustawy o cudzoziemcach, w szczególności od czasu, na który cudzoziemcowi udziela się zezwolenia na pobyt w Polsce. Nie jest właściwe założenie wykluczające z pojęcia pobytu o charakterze stałym w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej pobytu cudzoziemca na podstawie zezwolenia na czas oznaczony i akceptujące pobyt w takim charakterze dopiero w przypadku zezwolenia na czas nieoznaczony. Istnienie ważnego tytułu ubezpieczeniowego jest punktem wyjścia do wyróżnienia cech charakterystycznych dla pobytu w okresie wykonywania umowy stanowiącej podstawę do objęcia ubezpieczeniami społecznymi. Powyższe oznacza, że cudzoziemcy, z którymi odwołująca się G. Spółka z o.o. zawarła lub w przyszłości zawrze umowy zlecenia będą podlegać ubezpieczeniom społecznym na zasadach właściwych dla zleceniobiorców.

W konsekwencji, zdaniem Sądu drugiej instancji, apelacja nie zawierała uzasadnionych podstaw i jako bezzasadna na mocy art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) k.p.c.

Wskazano, że w niniejszej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie dla wyjaśnienia, czy zatrudnione na podstawie umowy zlecenia

osoby nie będące obywatelami Polski ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wykonywaniem umów zlecenia, podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, w sytuacji, gdy przepisy te wprost wskazują że nie podlegają ubezpieczeniom społecznym ci cudzoziemcy, których pobyt na terenie Polski nie ma charakteru stałego, a ponadto członkowie misji dyplomatycznych. Wskazanie to powinno bezpośrednio prowadzić do uznania, że zleceniobiorcy pochodzący z tych państw, wykonujący na terenie Rzeczypospolitej Polskiej pracę na podstawie umowy zlecenia, których pobyt na terenie Polski nie ma charakteru stałego, nie podlegają z tytułu wykonywanej pracy ubezpieczeniom społecznym.

Strona skarżąca, przytaczając szereg orzeczeń prezentujących, w jej ocenie, odmienne stanowiska sądów powszechnych, zwróciła uwagę na rozbieżność występującą w zakresie orzecznictwa sądów. Rozbieżność ta polega na odmienności stanowisk sądów powszechnych względem definiowania pojęcia „pobytu tymczasowego” jako przesłanki warunkującej zwolnienie obywateli państw obcych, nienależących do Unii Europejskiej od podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywanej przez nich pracy na podstawie umowy zlecenia, na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisem dzielącym orzecznictwo jest art. 5 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach społecznych, zgodnie z którym nie podlegają ubezpieczeniom społecznym ci cudzoziemcy, których pobyt na terenie Polski nie ma charakteru stałego, a ponadto członkowie misji dyplomatycznych. W nawiązaniu do wyżej wymienionego przepisu skarżąca podniosła, iż Sądy w sposób odmienny definiują pojęcie „pobytu tymczasowego”, co bezpośrednio doprowadziło do powstania odpisywanej rozbieżności, której wyjaśnienie stało się niezbędne.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie na rzecz ZUS O/Lublin kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w tym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że strona skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz

przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

W skardze kasacyjnej nie ma uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania w powyższym rozumieniu, ponieważ wykładnia art. 5 ust. 2 ustawy systemowej jest utrwalona w orzecznictwie. Wskazać należy na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażonego w wyrokach z 17 stycznia 2007 r., I UK 225/06, z 28 maja 2008 r., I UK 303/07, z 6 stycznia 2009 r., II UK 116/08, z 17 września 2009 r., II UK 2009 r. i z 6 września 2011 r., I UK 60/11. Z powołanych orzeczeń wynika, że użycie w treści art. 5 ust. 2 ustawy systemowej spójnika „i” stanowi koniunkcję (złączenie) dwóch zdań odnoszących się do niezależnych od siebie dwóch kategorii określonych w nim osób niepodlegających obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (tych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i tych, które są zatrudnione w wymienionych placówkach niezależnie od charakteru pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej). A zatem zakresem podmiotowym art. 5 ust. 2 ustawy są objęci zarówno obywatele państw obcych zatrudnieni w placówkach wymienionych w tym przepisie (niezależnie od charakteru ich pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej), jak również obywatele państw obcych niezatrudnieni w takich placówkach, o ile ich pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego. Powyższy pogląd Sąd Najwyższy powtórzył w wyroku z 12 lipca 2017 r., II UK 295/16 (LEX nr 2347776), zwracając uwagę na dynamiczny charakter wykładni art. 5 ust. 2 ustawy

systemowej co do przesłanki „stałego pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej” i wskazując, że dla stwierdzenia czy cudzoziemiec podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym istotne jest istnienie tytułu podlegania ubezpieczeniom, a nie czas trwania jego pobytu w Polsce. W świetle cytowanych powyżej orzeczeń Sądu Najwyższego nie można także uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bowiem Sąd Najwyższy konsekwentnie przyjmuje, że termin „nie podlegają ubezpieczeniom społecznym obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego”, zawarty w treści art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, należy dekodować w powiązaniu z systemem ubezpieczenia społecznego, a nie przez odwoływanie się do przepisów o charakterze meldunkowym, ilościowym (ile razy dana osoba wjeżdża do kraju i jak długo tu pozostaje). Wobec tego uzyskanie przez cudzoziemca zezwolenia na pobyt na czas oznaczony wcale nie przeczy stałemu pobytowi w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, jako że nawet taki pobyt jest również stały w sensie „niezmienny w danym okresie” (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 17 września 2009 r., II UK 11/09, LEX nr 794874). Tym samym Sąd Najwyższy w wyroku z 17 września 2009 r., II UK 11/09 uznał, że pojęcie „pobytu stałego” z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, nie może bezpośrednio zależeć od przepisów ustaw o cudzoziemcach z 25 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 2001 r. Nr 127, poz. 1400 ze zm.) i z 13 czerwca 2003 r. (Dz.U. z 2011 r. Nr 264, poz. 1573 ze zm.), a ściślej od czasu, na który cudzoziemcowi udziela się zezwolenia na pobyt w Polsce. Nie jest uprawnione założenie wykluczające z pojęcia pobytu stałego w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej pobytu cudzoziemca na podstawie zezwolenia na czas oznaczony i akceptujące taki stały pobyt dopiero w przypadku zezwolenia na pobyt na czas nieoznaczony (art. 19 ust. 4 ustawy o cudzoziemcach z 1997 r.) albo zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE (art. 65 ust. 7 ustawy o cudzoziemcach z 2003 r.).

Sąd Najwyższy stanął również na stanowisku, że pojęcie „obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego” z art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ma autonomiczne znaczenie i nie może być interpretowane za pomocą innych norm prawa materialnego, w szczególności art. 195 ust. 1 pkt 6 ustawy z 12 grudnia

2013 r. o cudzoziemcach (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 519 z późn. zm.). Decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii, czy pobyt cudzoziemca na terytorium Polski ma „stały charakter” w rozumieniu art. 5 ust. 2 u.s.u.s., ma ustalenie tego, gdzie (w którym kraju) znajduje się centrum jego interesów życiowych (w tym rodzinnych i zawodowych). Taka ocena jest każdorazowo uzależniona od konkretnych okoliczności faktycznych rozpatrywanego przypadku, w tym - w szczególności - od wyników prowadzonego w tym kierunku postępowania dowodowego. Jeśli w wyniku takiego badania zostanie stwierdzone, że centrum interesów życiowych cudzoziemca znajduje się poza Polską, to osoba ta zostaje wyłączona z podlegania polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2023 r., I USKP 31/22, OSNP 2023 nr 10, poz. 113). Z wykładni art. 5 ust. 2 u.s.u.s. wynika, że zarówno w przypadku pracowniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak i tytułu wynikającego z wykonywania umowy zlecenia sam zamiar czasowego przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czy też legitymowanie się jedynie zezwoleniem na pobyt czasowy nie mają rozstrzygającego znaczenia. Istotne jest jedynie, czy podczas wykonywania wyżej wymienionych działalności można mówić o stałym przebywaniu danej osoby na terytorium Polski. W konsekwencji przyjazd, choćby i cykliczny (regularny), do Polski celem wykonywania pewnych aktywności zawodowych jak np. prowadzenie wykładów, czy świadczenie usług doradczych na podstawie umowy zlecenia albo umowy o pracę nie będzie powodował objęcia obywatela państwa trzeciego polskim systemem ubezpieczenia społecznego. Natomiast stałe przebywanie w Polsce w okresie wykonywania tych czynności (np. zamieszkanie w Polsce i prowadzenie wykładów lub badań przez jeden semestr), chociażby przez krótki (sumarycznie) okres determinowany czasowym zezwoleniem na pobyt, będą prowadziły do objęcia polskim systemem ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2023 r., I USK 124/22, LEX nr 3516465).

W związku z powyższym przypomnieć trzeba, że istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów nie występują, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą

okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

[SOP]

[ms]